

УНИВЕРЗАЛНИ ПЕРИОДИЧНИ ПРЕГЛЕД СТАЊА ЉУДСКИХ ПРАВА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

IV циклус

Март 2024. године

Извјештај је сачињен на основу жалби грађана поднесених Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине¹ те годишњих и специјалних извјештаја доступних на званичној веб-страници Институције².

ИНСТИТУЦИЈА ОМБУДСМЕНА ЗА ЉУДСКА ПРАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Поткомитет за акредитације Глобалне алијансе независних институција за људска права је дана 24.11.2017. године Институцију реакредитовао у статус „А“, на период од пет година. У септембру 2023. године, Омбудсмени Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Омбудсмени БиХ) поднијели су захтјев Поткомитету за периодичну петогодишњу реакредитацију, који ће бити разматран на засједању Поткомитета у периоду март-мај 2024. године.

БиХ је усвојила Закон о измјенама и допунама Закона о омбудсмену за људска права БиХ. Чланом 4а³ предвиђено је успостављање независног превентивног механизма. Буџет институција БиХ за 2024. годину није усвојен, средства за функционисање превентивног механизма, иако предвиђена, још увијек нису расположива. Једна од препорука из ранијег процеса акредитације, и препоруке из трећег циклуса УПР-а односила се на обавезу успостављања и осигурања функционисања превентивног механизма.

Омбудсмени БиХ су у марту 2023. године усвојили Стратегију дјеловања Институције за период 2023 – 2028. године⁴.

Институција је суочена са ограничењима у погледу јачања капацитета, што се огледа у недовољним финансијским средствима и просторним капацитетима.

¹ У наставку текста ће се користити сљедеће скраћенице:

Босна и Херцеговина (у даљем тексту: БиХ);

Федерација Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ФБиХ);

Република Српска (у даљем тексту: РС);

Брчко дистрикт Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БД БиХ);

Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Институција).

² <https://www.ombudsmen.gov.ba/>

³ „Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 61/23.

⁴ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudmen_doc2023042613164557eng.pdf

ЈЕДНАКОСТ И АНТИДИСКРИМИНАЦИЈА

Законски оквир за заштиту од дискриминације у БиХ остао је непромијењен.

БиХ није уклонила уставне препреке за успостављање изборног система без етничке дискриминације, на што је обавезују пресуде Европског суда за људска права у Стразбуру⁵. Није имплементирана пресуда Уставног суда БиХ У-23/14.

У примјени је Правилник о начину прикупљања података о предметима дискриминације у БиХ⁶ који прописује⁷ да је потребно осигурати размјену и достављање обједињених годишњих извјештаја о статистичким подацима о предметима дискриминације, у формату машински читљивог исписа из базе података о предметима дискриминације, у писаној и електронској форми, између Министарства и Институције.

БиХ је направила видан напредак у заштити и подршци људским правима LGBT особа током протеклих двадесет година LGBTQ активизма, који је резултовао континуираним одржавањем поворке поноса у Сарајеву⁸, без инцидената, фестивала квир (*queer*) културе и умјетности и усвајањем Акционог плана за унапређење људских права и основних слобода LGBT особа у БиХ за период 2021-2024. година⁹. У 2022. години донесена је прва пресуда¹⁰ у којој је суд потврдио дискриминацију према LGBT особама. Није дошло до усвајања закона о истополним браковима.

УЧЕШЋЕ ЖЕНА У ПОЛИТИЧКОМ ЖИВОТУ

БиХ је учинила значајна напоре на уређењу ове области, али жене су још увијек неравноправно заступљене у органима законодавне и извршне власти. Изборни закон БиХ усклађен је са Законом о равноправности полова¹¹. Жене чине 40% политичких кандидата/киња на изборима, али проценат изабраних жена далеко је нижи. На Општим изборима 2022. године 16,66 %, у Представничком дому ФБиХ је 26,53%, а у Народној скупштини РС 18 % изабраних жена. Заступљеност жена у судовима у 2022. години била је 64%.¹²

Политичко представљање жена није задовољавајуће нити у јединицама локалне самоуправе у БиХ, нити у подоштинским органима.

НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА

БиХ није хармонизовала законе и јавне политике у области родно заснованог насиља са међународним стандардима. Породични закони, закони о насиљу у породици и кривични

⁵ Сејдић и Финци, Зорнић, Пилав и Шлаку.

⁶ <https://www.sluzbenilist.ba/page/akt/tHBohz4nh78h77fNwWnjY>.

⁷ Члан 10. Правилника.

⁸ Поворке поноса су одржане: 2019, 2020, 2021, 2022. и 2023. године.

⁹ <https://arsbih.gov.ba/project/akcioni-plan-za-unapredjenje-ljudskih-prava-i-osnovnih-sloboda-lgbt-osoba-u-bosni-i-hercegovini-za-period-2021-2024-godine/>.

¹⁰ Пресуда број: 65 0 П 801 297 19 П од 04.2022. године.

¹¹ Изборни закон БиХ заснован је на принципу једнаких могућности.

¹² Према подацима доступним у Тематском билтену „Жене и мушкарци у БиХ“ Сарајево 2023. године.

закони на свим нивоима власти у БиХ дјелимично су усклађени са са Конвенцијом Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици. У БД БиХ и даље постоји двоструко нормирање насиља у породици, те се за неке облике предвиђа прекршајна казна¹³.

Жене са инвалидитетом, у законодавству, нису препознате као угрожена категорија у контексту родно заснованог насиља.

Политике/стратегије усмјерене на спречавање и сузбијање родно заснованог насиља постоје на ентитетском нивоу, али не предвиђају посебне мјере усмјерене на припаднике LGBT популације, нити Ромкиње.

ПРАВО НА ЖИВОТ, СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ ОСОБА

Насиље у породици

У ФБиХ је донесен 2013. године Закон о заштити од насиља у породици¹⁴, у РС-у је 17.9.2019. године усвојен Закон о измјенама и допунама Закона о заштити од насиља у породици¹⁵ који је усклађен са одредбама Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција). Посебно важно је указати на значај измјена члана 42. гдје је брисана одредба којом је прописано да ће се починилац насиља у породици казнити за прекршај чиме је осигурано да се кажњавање за насиље у породици у РС искључиво третира као кривично дјело у складу с одредбом члана 190. Кривичног закона РС, у Брчко дистрикту Закон о заштити од насиља у породици у БД.¹⁶

Трговина људима

БиХ је предузела законодавне и оперативне мјере како би ојачала своје капацитете за борбу против трговине људима. Ради поштовања међународних стандарда, БиХ је ратификовала УНСТОС и њене протоколе, укључујући и Протокол из Палерма. БиХ је, 2008. године, ратификовала Конвенцију Савјета Европе о сузбијању трговине људима и обавезала се на пуно поштовање законских, и других мјера из ових докумената. Према извјештају Стејт департмента БиХ се налази на 2. од 5 категорија из чега произлази да се чине значајни напори у елиминисању трговине људима. БиХ је ратификовала и сљедеће конвенције МОР-а: Бр. 29: забрана присилног рада; Бр. 97: миграција у сврху запошљавања (ревидирана); Бр. 105: укидање присилног рада; и Бр. 142: радници мигранти (допунске одредбе). Међународни стандарди обавезују БиХ на пуно поштовање, не само у погледу законодавне усклађености и имплементације, него и у погледу осигуравања институционалног и оперативног капацитета за судско процесуирање и спречавање трговине, укључујући и трговину у сврху радне експлоатације. Ове исте мјере морају осигурати идентификовање и заштиту жртава.

¹³ У периоду од 2019. године до данас повећао се број жена жртава насиља у породици, као и број фемицида у БиХ.

¹⁴ Закон о заштити од насиља о породици, „Службене новине Федерације БиХ“, број: 20/13, 75/2021.

¹⁵ „Службени гласник Републике Српске“, број: 84/2019, који је ступио на снагу 1.1.2020. године.

¹⁶ Закон о заштити од насиља у породици у Брчко дистрикту, „Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број: 7/2018.

Мигранти и тражиоци азила

Омбудсмени БиХ, дјелујући у оквиру својих надлежности, на темељу одредби Закона о странцима БиХ¹⁷, Закона о азилу¹⁸ и Закона о забрани дискриминације БиХ¹⁹ као и међународних стандарда за заштиту људских права и основних слобода који се примјењују у правном систему БиХ скрећу пажњу да је актуелно питање миграција у БиХ. Посебно треба указати на одговорности институционалних механизма надлежних за спровођења поступака по захтјевима, те осигуравања статусних и других права гарантованих законодавством БиХ и ратификованим међународним стандардима. Страни држављани на територији БиХ од Институције омбудсмена захтијевају интервенцију ради пружања могућности за исказивање намјере за азил, због недоношења одлуке у вези са захтјевом за азил, постављење старатеља малољетној особи без пратње, незаконитог поступања надлежних служби у поступку по захтјеву за азил-исказивање намјере за тражење азила у БиХ²⁰.

Омбудсмени БиХ одржавају континуиране активности у области миграција које подразумијевају присуство састанцима с надлежним домаћим и међународним институцијама, организацијама и удружењима и представницима Имиграционог центра ради утврђивања стања у Центру.

Расељене особе

Споразумом о избјеглицама и расељеним лицима предвиђена је обавеза државе и њених ентитета да створе политичке, привредне и социјалне услове за добровољни повратак. Повратници права остварују у складу с ентитетским и кантоналним законима који најчешће нису међусобно усклађени, због чега иако су остварили право на здравствену, социјалну или други вид заштите, у случају промјене мјеста пребивалишта или повратка у пријератну средину, подручје другог ентитета, морају поново пролазити процедуру увођења у право. У ФБиХ путем Закона о расељеним особама и повратницима у ФБиХ и избјеглицама из БиХ²¹, у РС-у Закон о расељеним лицима, повратницима и избјеглицама у РС²². У 2023. години запримљено је девет предмета везаних за питање ратне штете на имовини подносилаца жалбе, због не/могућности обнове оштећених објеката и питања процедура јавних позива, упућене двије препоруке. Према ријечима повратника: *„Папире сам предао небројено пута, све што се тражи, да би ми рекли да нешто недостаје, да је застарело, када и то надопуним, обновим, онда ми кажу имаш све услове али нема више пара и тако укруг, из године у годину.“*²³

¹⁷ Закон о странцима Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 88/15, 34/21).

¹⁸ Закон о азилу Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 11/16, Исправка Закона о азилу, „Службени гласник БиХ“, број 16/16).

¹⁹ Закон о забрани дискриминације БиХ („Службени гласник БиХ“, број: 59/05, 66/16).

²⁰ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/omudsmen_doc2019010713545979.

²¹ Закон о расељеним особама и повратницима у Федерацији Босне и Херцеговине и избјеглицама из Босне и Херцеговине, „Службене новине Федерације БиХ“, број: 01-78/05.

²² Закон о расељеним лицима, повратницима и избјеглицама у Републици Српској, „Службени гласник РС“, бр. 42/05.

²³ Ж-СА-04-585/23, Ж-БЛ-05-119/23, Ж-БЛ-144/23.

ПРАВОСУЂЕ И ВЛАДАВИНА ПРАВА

Право на поштено суђење

Када је у питању област правосуђа, повећање жалби присутно је у категорији – дужине трајања поступка и жалби у категорији –извршење пресуда. Такође, примјетно је повећање жалби у категорији-жалбе на рад судија и жалбе на рад Високог судског и тужилачког савјета БиХ (у даљем тексту: ВСТС БиХ).

На проблем дужине трајања поступка Омбудсмени БиХ указују годинама у својим извјештајима. План рјешавања старих предмета даје одређену могућност када ће неки предмет доћи у разматрање од стране суда, као и да ће се поштовати редослијед за примања званичног акта, али не рјешава суштински проблем дужине поступка, као ни предмета који захтијевају хитно поступање.

Такође, Омбудсмени годинама указују на жалбе које се односе на немогућност или отежано извршење правоснажних пресуда. Проблем се огледа, између осталог и у ситуацијама када је извршеник општина, кантон или ентитет, у којим случајевима је извршење могуће провести само над средствима која су предвиђена за ту намјену, у оној висини која је буџетом одређеног јавног органа предвиђена у ту сврху, за конкретну буџетску годину. Поступајући по жалбама грађана и по службеној дужности, Омбудсмени БиХ су активно дјеловали према јавним органима доношењем препорука ради извршења правоснажних пресуда, када је извршеник општина, кантон или ентитет.

Жалбе на поступање судија често се јављају као резултат незадовољства странака коначним исходом поступка и доношењем одлуке која није у њихову корист.

Омбудсмени БиХ запажају да се жалбе упућене на рад ВСТС БиХ, већином односе на поступке именовања предсједника судова и судија, жалбе везане за рад дисциплинског тужиоца, непоступање по захтјевима странке, доношење подзаконских аката који су у колизији са законским одредбама и др.

Антикорупцијска политика

Један од кључних захтјева у процесу сузбијања корупције, успостављања владавине права и европских интеграција је деполитизација јавне управе. Омбудсмени у својим извјештајима годинама истичу да квалитет јавних услуга и рад органа јавне управе за грађанина представља конкретан индикатор функционалности одређене државе.

Омбудсмени су сачинили Специјални извјештај о улози инспекцијских органа у заштити људских права у БиХ, са циљем да доносиоцима политика и закона послужи као инструмент приликом креирања мјера, унапређења функционисања инспекцијског надзора као елемента владавине права. Омбудсмени су у својим извјештајима извршне органи власти подсјетили и позвали да у складу са својим надлежностима и овлашћењима предузму све потребне мјере с циљем отклањања слабости у функционисању инспекцијских органа, њиховог оснаживања и осигурања ефикаснијег дјеловања.

Такође, Омбудсмени су у својим извјештајима истицали захтјеве да се сва јавна именована обављају транспарентно, на законит начин, у складу са важећим правилима, прописима и законима, да се проведу по принципу избора на основу квалитета. Омбудсмени су указивали надлежним јавним предузећима/установама да је неопходно радити на деполитизацији процеса запошљавања. Омбудсмени наглашавају да је потребно преиспитати постојећи законодавни оквир који регулише питање владиних, министарских и других именована, одредити јасне критеријуме који морају бити испоштовани у процедурама именована и разрешења именованих лица, а који неће оставити простора за било који вид злоупотребе. Такође, Омбудсмени су истицали важност реформе јавне управе као и едукације државних службеника.

Бесплатна правна помоћ

Систем бесплатне правне помоћи у БиХ организован је тако да су у ФБиХ успостављени заводи за бесплатну правну помоћ у девет кантона, док у РС-у бесплатну правну помоћ обезбјеђује Центар за пружање бесплатне правне помоћи РС, а у БД БиХ Канцеларија за правну помоћ.

Законом о бесплатној правној помоћи БиХ омогућен је једнак приступ правди и суду пред органима и институцијама за ниво БиХ, грађанима БиХ, без обзира на њихово имовинско стање, а бесплатна правна помоћ се пружа у оквиру Министарства правде БиХ.²⁴

Жалбе у Институцији су изјављене због повреде права на правну помоћ због неустављања система правне помоћи, нефункционалности завода за правну помоћ, незадовољства радом службеника запослених у центру за правну помоћ итд.

СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА, ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА, ПОЛОЖАЈ НОВИНАРА

Право на приступ информацијама у оквиру међународних конвенција подводи се под слободу изражавања, а које је у БиХ, уређено на начин да постоји закон о слободи приступа информацијама на нивоу БиХ, и закони на нивоу ентитета.

Институција региструје већи број жалби које се односе на повреду овог права, што је првенствено резултат дјеловања Институције у претходном периоду кроз рад на промоцији основних људских права.

---

²⁴ У оквиру Стратегије за реформу сектора правде, која је усвојена 2008. године од стране Министарства правде Босне и Херцеговине, ентитетских министарстава правде и Правосудне комисије Брчко дистрикта, предвиђено је успостављање система бесплатне правне помоћи у свим поступцима и на свим нивоима Босне и Херцеговине. Нацртом Стратегије за реформу сектора правде у Босни и Херцеговини (СРСП у БиХ) за период од 2023. до 2027. године (која још није усвојена од Савјета министара БиХ) у реформској области 3. Међународна правна помоћ и правосудна сарадња и правна помоћ и брига о корисницима суда, дефинисани су оперативни циљеви, с циљем рјешавања најважнијих питања која су утврђена кроз проведено истраживање и консултације.

У том смислу, један од оперативних циљева се односи на унапређење система правне помоћи у Босни и Херцеговини, односно доношење или измјена и допуна закона о правној помоћи у Босни и Херцеговини, након свеобухватне анализе садашњег стања у овој области и јачања људских и материјалних капацитета у канцеларијама за правну помоћ у Босни и Херцеговини. Исто тако треба извршити процјену у којој мјери тренутни критеријуми и финансијски прагови спречавају приступ правди онима чија су средства изнад утврђених прагова, али нису у могућности да плате адвоката да их брани или заступа, те начини осигурања дугорочног финансирања правне помоћи које проводе невладине организације и како на најбољи начин пружити услугу правне помоћи на економичан начин са различитим пружаоцима услуга.

Повреде се најчешће огледају у неодлучивању органа јавне власти по поднесеним захтјевима у законом прописаним роковима, одбијању приступа информацијама, кршењу права на двостепеност у одлучивању, ћутању администрације, неправилном утврђивању изузетака од саопштавања, те спровођењу теста јавног интереса.

Закон о слободи приступа информацијама на нивоу институција БиХ донесен је 2023. године. Ентитетски закони нису претрпјели никакве измјене и допуне што је видљиво и из Извјештаја Европске комисије о БиХ за 2023. годину, који констатује да усвајањем новог закона на нивоу БиХ независност жалбеног поступка тек треба ускладити с међународним и европским стандардима, те да се Правила о заштити података и приступу информацијама и даље тумаче на начин који штити приватне, а не јавне интересе на свим нивоима власти.

У погледу заштите права новинара и даље не постоје званичне евиденције надлежних органа о броју и врсти пријетњи и напада на новинаре. У области штампаних и онлајн медија и даље је неопходно усвајање одговарајућих законских прописа који уређују ове области.

ПРАВА МАЊИНА

Повећан ризик од сиромаштва присутан је код мањинских група, као што су припадници ромске популације. Присутни проблеми су: недостатак личних докумената, низак степен образовања и укључености у образовни систем, сиромаштво и лоши економско-социјални услови живљења. У циљу побољшања положаја Рома, потребно је системски дјеловати у области запошљавања, стамбеног збрињавања, здравствене заштите, образовања и свих облика укључености у друштвене, социјалне, културне и политичке токове живота.

БиХ је усвојила Акциони план за друштвену инклузију Рома и Ромкиња у БиХ 2021-2025., а што укључује прикупљање података о ситуацијама дискриминације и антициганизма, израду посебних извјештаја и/или дијела Годишњег извјештаја о дискриминацији Рома, као и организовање едукација и других активности за промоцију права Рома у сврху сузбијања дискриминације и апатридије.

Настава на језицима мањина још увијек се одвија кроз ваншколске активности.

ПРАВА ДЈЕЦЕ

Последњи Акциони план за дјецу усвојен је за период 2015-2018. године.

Током 2023. године у складу са Законом о социјалној заштити РС, Влада РС је усвојила Стратегију социјалне заштите РС за период 2023-2029.²⁵

У ФБиХ још увијек није усвојен Закон о посебном регистру особа правоснажно осуђених за кривична дјела против полне слободе и морала над дјецом и малољетницима.²⁶

---

²⁵ „Службени гласник Републике Српске“, број 108/23.

²⁶ У вријеме израде овог извјештаја, приједлог Закона добио је пуну подршку у Представничком дому Парламента Федерације БиХ и треба да буде потврђен и на Дому народа Парламента ФБиХ.

У РС ступио је на снагу нови Породични закон којим је дефинисана посебна заштита дјетета на начин да је у свим питањима која се тичу дјетета, свако дужан да се руководи и поступа у складу с најбољим интересима дјетета, повећана је добна граница за потпуно усвојење са пет на десет година, предвиђено је успостављање Јединственог личног регистра усвојења који садржи евиденцију података о будућим усвојиоцима, а уређење вршења родитељског права и одржавање личних односа дато је у надлежност суду.

Омбудсмени БиХ су крајем 2019. године израдили Специјални извјештај о забрани физичког кажњавања дјетета у БиХ²⁷. Проблематика забране физичког кажњавања дјете и даље је изван законске регулативе у ФБиХ и БД БиХ. Породичним законом РС физичко кажњавање дјете у кући је забрањено²⁸.

Омбудсмени БиХ годинама заговарају и успостављање алиментационих фондова у БиХ, но није дошло до рјешавања овог проблема.

Дјеца и даље чине значајан проценат жртава трговине људима у БиХ и подвргнута су сексуалном искоришћавању, радној експлоатацији, присилном просјачењу и дјечијем браку. У 2023. години Омбудсмени БиХ сачинили су Специјални извјештај о малољетничким браковима.

Омбудсмени БиХ су током 2021. године сачинили Специјални извјештај о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом. Препоруке упућене надлежним органима су у већини реализоване.

Током 2021. године сачињен је Специјални извјештај о стању остваривања права на дјечији додатак у БиХ с намјером да се укаже на проблем сиромаштва и неадекватан животно стандард дјете. У ФБиХ је ступио на снагу Закон о материјалној подршци породицама с дјецом²⁹, док је у РС ступио на снагу Закон о измјенама и допунама Закона о дјечијој заштити, којим је проширен обим права на додатак на дјецу и првог дјетета у породици, те су повећана давања за друго, треће и четврто дијете, као и дјечи из осјетљивих категорија.

Омбудсмени БиХ су током 2023. године израдили Специјални извјештај о збрињавању дјете без родитељског старања са посебним фокусом на установама и упутили препоруке надлежним органима.³⁰

У БиХ је и даље присутан велики проблем уписа дјете у матичне књиге чији су родитељи страни држављани.

---

²⁷ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019120514261316bos.pdf.

²⁸ Члан 97. Породичног закона Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске“, број 54/02, 41/08 и 63/14.

²⁹ Овим Законом осигурано је да дјеца у складу са утврђеним критеријумима уживају право на дјечији доплатак на територији цијеле ФБиХ.

³⁰ Препоруке доступне на: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2023092914083723eng.pdf.

ПРАВА ОСОБА С ИНВАЛИДИТЕТОМ

У БиХ не постоји јединствена дефиниција особа с инвалидитетом, нити је осигурана досљедна примјена Конвенције.

У ФБиХ у току је поступак усвајања Закона о јединственим начелима и оквиру материјалне подршке особама с инвалидитетом, којим би се на системски начин уредило питање материјалне подршке особама с инвалидитетом, утврдила дефиниција лица с инвалидитетом и инвалидитета, те основна права, и поступак за њихово остваривање³¹.

Особе с инвалидитетом представљају једну од најрањивијих категорија становништва, и суочавају се са проблемима у области образовања, здравства, рада, запошљавања и приступачности.

Омбудсмени БиХ су 2022. године сачинили документ под називом *Смјернице за унапређење свакодневне комуникације с особама с инвалидитетом*³².

Није дошло до имплементације пресуде у предмету Хаџимејлић и други против БиХ³³, али су у току измјене и допуне Породичног закона ФБиХ, Закона о ванпарничном поступку ФБиХ у циљу имплементације пресуде.

У 2023. години Омбудсмени БиХ су наставили пратити стање лица са интелектуалним и менталним потешкоћама кроз заprimљене жалбе, те је у току израда Специјалног извјештаја о стању у установама у којима су смјештена лица са интелектуалним и менталним потешкоћама у БиХ.

Омбудсмени БиХ су 2021. године сачинили *Специјални извјештај о ефикасности законских рјешења о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом*³⁴.

Усвајањем Закона о установама социјалне заштите у ФБиХ³⁵, у чијем процесу доношења су учествовали и Омбудсмени БиХ, путем упућивања коментара на Преднацрт Закона, на системски начин ријешена је предметна област.

У 2023. години завршен је процес формирања/именовања Савјета за особе с инвалидитетом БиХ.

---

³¹ У ФБиХ је донесена Одлука од стране Владе Федерације БиХ о изради Стратегије за унапређење права и положаја особа с инвалидитетом у Федерацији Босне и Херцеговине 2022-2027. године; утврђен Нацрт закона о заштити менталног здравља Федерације БиХ који је тренутно у парламентарној процедури; Управни одбор Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији БиХ усвојио је Правилник о јединственим критеријима и правилима поступка медицинског вјештачења здравственог стања („Службене новине ФБиХ“ број 63/21) којим се уређују јединствени критеријуми и правила поступка медицинског вјештачења здравственог стања; усвојен Закон о родитељима његователјима у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 75/21) који обухвата и дјецу са инвалидитетом; усвојен је Закон о материјалној подршци породицама с дјецом („Службене новине Федерације БиХ“, број 52/22) којим је направљен значајан искорак у контексту побољшања положаја породица са дјецом; у току су измјене и допуне Породичног закона Федерације БиХ, као и Закона о ванпарничном поступку Федерације БиХ, којима се проводе активности на имплементацији пресуде Европског суда за људска права у предмету Хаџимејлић и други против Босне и Херцеговине.

³² Доступно на: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2022120108585014.

³³ Пресуда Хаџимејлић и други против Босне и Херцеговине, доступно на https://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/PRESUDA%20HADZIMEJLIC%20I%20DRUGI%20protiv%20BIN.pdf.

³⁴ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2021072208592983.

³⁵ „Службене новине ФБиХ“, број 64/22.